

Motion till riksdagen

1988/89:Fi710

av Rune Backlund m.fl. (c)

Arbetsgivaravgifterna

Alla människors sociala grundtrygghet är en av samhällets viktigaste uppgifter. Vårt välbefinnande bygger på att där finns en grundtrygghet mot ofärd och misär. De enskilda människorna gör sina val vad gäller skydd vid sjukdom, ålderdom m m från denna förvisning.

De förmåner som utgår genom folkpension, ATP, sjukförsäkringssystemet, föräldrapenningen, arbetsskadeskyddet, arbetslöshetsersättningen upplevs av de flesta som givna och säkra. I denna trygghet inför den sociala försäkringen inräknar de flesta en förmodan att försäkringarnas finansiering är en gång för alla tryggad.

Den offentliga sektorns långsiktiga finansiering och skattesystemets uppbyggnad är nu föremål för omfattande utredningsarbete. Den sociala försäkringens finansiering och dess roll i skatte- och avgiftssystemet har emellertid i stort lämnats utan för.

Vi kan nu se en utveckling där anspråken på de olika försäkringarna långt överstiger vad som antagits när man fattat beslut om förmånen. Långsiktigt kan man inte ha det så. Det erfordras politiska beslut, vilket också aviserats.

Sjuktagen ökar dramatiskt och därmed kostnaderna för sjukförsäkringen. I budgeten prognostiseras ett minus om inemot 2,5 miljarder kr för bå 1989/90. Ökar antalet sjukdagar med 1 så ökar kostnaderna med ca 1 miljard kronor.

Kostnaderna för arbetsskade försäkringen har ökat kraftigt under senare år. Detta medför inte bara en svår administrativ belastning på försäkringskassorna, utan också att arbetsskadefonden numera är en s k negativ fond, dvs fonden hade ett underskott när innevarande budgetår inleddes på nära 3 miljarder kr.

Kostnaderna för föräldraförsäkringen ökar automatiskt genom höjda löner och höjda födelsetal. Därtill kommer att regeringen föreslår att ersättning skall kunna utgå under längre tid. Detta innebär en ökad kostnad för föräldraförsäkringen om 2,3 miljarder enbart för det första steget i en tre-årig utbyggnad.

ATP-systemet har i decennier stått för en betydande del av det offentliga sparandet. Nu när vi växer in i ett system där allt fler har full ATP (både poäng och poängår) har vi inte denna situation. De antaganden om medellivslängd och ekonomisk tillväxt som ATP-systemet finansiellt byggts upp kring håller inte. Vi står inför en situation där ATP-avgiften inom något decennium måste öka med 6–8 %. Det har beräknats att en ekonomisk 0-tillväxt och nuvarande förmånssystem några decennier in på 2000-talet kräver en ATP-avgift om ca 40 % (tredubbling) om systemet skall fungera.

Kostnaderna för delpensionen är svåra att beräkna eftersom förmånsreglerna nyligen förändrats. Om antalet delpensionärer stiger till den nivå som fanns i början av 80-talet räcker inte nuvarande finansiering. I nuläget finns emellertid en stor buffert i delpensionsfonden och det finns inget omedelbart skäl förvänta sig någon dramatisk förändring. Delpensionsfonden förväntas kommande halvårsskifte vara 6,6 miljarder kronor.

De reala kostnaderna för folkpensionen förändras främst av demografiska faktorer så länge regelsystemet ligger fast. Ökningen av antalet förtidspensionärer ger en icke obetydlig effekt. Kostnaderna för pensionstillskotten kan förväntas minska kraftigt när fler får sin trygghet genom ATP-systemet. I nuläget är pensionstillskottet det enda området inom den sociala försäkringen där man kan förvänta sig ett långsiktigt minskat finansieringsbehov.

Arbetslöshetsersättningen förändrades genom riksdagsbeslut våren 1988. Det innebär bl a att karensdagarna i ersättningen slopades och att den organisatoriska ramen förändrades. De ekonomiska påfrestningarna på verksamheten är beroende av arbetslösheten och i vilken utsträckning arbetsförmedlingarna lyckas placera arbetslösa i jobb. Helt uppenbart är att förändringarna våren 1988 kommer att leda till ökade kostnader vid samma arbetslöshetstal.

Arbetsgivaravgifter finansierar också en rad andra verksamheter i samhället. Det gäller t ex vuxenutbildningsavgiften, barnomsorgsavgiften och den allmänna löneavgiften. Också dessa lagstadgade avgifter finansierar viktiga funktioner i samhället

Risk för ökade avgiftsuttag

Det är svårt att idag få en korrekt uppfattning om hur avgiftsuttaget kan förändras över en 10-årsperiod. Med nuvarande utveckling vad gäller utgående förmåner och bristande tillväxt i ekonomin finns en betydande risk att arbetsgivaravgifterna kommer att öka med mer än 10 %-enheter.

En sådan avgiftsökning motsvarar en höjning av skattekvoten med ca 5 %-enheter. Detta i ett läge där Sverige måste inrikta sin politik på att långsiktigt sänka skattetrycket p g a den ökade öppna konkurrens som det ekonomiska harmoniseringsarbetet innebär. För såväl exportföretag som småföretag är en kraftig ökning av arbetsgivaravgifterna fel politik. En stor avgiftshöjning innebär att svensk ekonomi stagnerar med ytterligare finansieringsproblem i den sociala sektorn som följd.

Arbetsgivaravgifterna styr

Hög skatt på arbete och låg eller ingen skatt på energi och naturresurser innebär att ekonomin inriktas på resursslöseri. Höga avgifter till en service som främst byggs ut i en annan region innebär att regional obalans förstärks. Höga avgifter för sjukförsäkringen från företag med liten sjukfrånvaro (småföretag och egenföretagare) innebär en subvention till de företag som har en arbetsmiljö där många ofta blir sjuka (oftast stora företag).

Enligt vår mening är det uppenbart att en så dominerande skatteform som arbetsgivaravgifterna har en rad styrande effekter på ekonomin. Detta har inte tillräckligt beaktats och analyserats. Enligt vår mening skall skatteinstru-

mentet användas som ett aktivt styrmedel i ökad utsträckning. Det är viktigt att det då styr rätt.

- Skatten på arbete bör minska och skatten på naturresurser och energi öka.
- Småföretagens arbetsgivaravgifter bör minska och företag med dålig arbetsmiljö i ökad utsträckning stå för de egna kostnaderna.
- Arbetsgivaravgifterna måste aktivt användas för att stimulera näringslivet i regionalt utsatta områden.

Mot. 1988/89
Fi710

Trygghetssystemet måste ha en trygg långsiktig finansiering

Det är fel att göra nya stora åtaganden inom det sociala trygghetssystemet om man inte ser hur redan utgående förmåner skall betalas. Den uttunning av finansieringen av skyddsnätet som vi nu kan se riskerar att dra upp revor också i själva nätet.

Vi är öppna för att finna andra finansieringsformer för uppgifter som nu betalas genom arbetsgivaravgifter. Det gäller t ex ökad egenfinansiering av a-kassan. Arbetsgivarinträde de första veckorna i sjukförsäkringen, en ökad skattefinansiering av barnomsorg och vuxenutbildning. Härigenom skulle arbetsgivaravgifterna mera renodlat kunna reserveras för pensionssystem och de med långvariga sjukdomar.

Små justeringar i trygghetssystemet räcker emellertid inte för att åstadkomma den trygga finansiering som långsiktigt är nödvändig. Dagens 25-40-åringar måste veta att de får en pension när de är 90 år. En trygghet som räcker bara 10 eller 20 år förmår inte lugna dem. Därför är en stabil ekonomisk utveckling och tillväxt nödvändig. Denna utveckling måste, bl a för att vara stabil, ha rejäla miljömässiga förtecken.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsgivaravgifternas roll i ekonomin och behovet av en trygg finansiering av socialförsäkringssystemets förmåner.

Stockholm den 24 januari 1989

Rune Backlund (c)

Ulla Tillander (c)

Karin Israelsson (c)

Marianne Jönsson (c)

Rosa Östh (c)

Göran Engström (c)

Kersti Johansson (c)